

Střední Asie – Kaspické moře

Kaspické moře má rozlohu 376 000 km². Je ze severu na jih 1 200 km dlouhé a průměrně 320 km široké, průměrná hloubka je 184 m a maximální hloubka dosahuje 1 025 m. Objem vody je 78 000 km³. Hladina leží 28,5 m pod úrovní světového oceánu.

Kaspické moře není mořem v pravém slova smyslu, neboť není součástí světového oceánu – z tohoto hlediska je to slané jezero, podobně jako např. Mrtvé moře. Geologicky se nicméně jedná o část někdejšího oceánu, která od něj byla oddělena vyzdvižením pevniny. Dno nejhlubších částí Kaspického moře má proto charakter oceánské kůry, čímž se liší od běžných kontinentálních jezer.

(upraveno podle wikipedie)

1) Uveďte z článku hlavní důvody, proč považovat Kaspické moře za moře či jezero.

moře	jezero

2) Pracujte ve skupinkách (ideálně o 4–5 členech). Nejprve se pokuste společně zorientovat v mapě. Břehy Kaspického moře v současné době patří pěti státům. Pokuste se je přiřadit z výběru a do slepé mapy zakreslit. Jeden stát a hlavní město ve výběru přebývají.

Státy	Ázerbájdžán	Rusko	Írán	Uzbekistán	Turkmenistán	Kazachstán
Hlavní města	Moskva	Ašchabad	Baku	Nursultan	Taškent	Teherán

Caspian region oil and natural gas infrastructure

- Oil refinery
- Natural gas processing plant
- Natural gas field
- Oil field
- Agreed-upon maritime boundaries
- Theoretical Caspian equidistant line

Sources: U.S. Energy Information Administration, U.S. Geological Survey, IHS EDIN
Representation of international boundaries and names not authoritative

Upraveno podle: <https://www.eia.gov>

Zde vlep mapku s popisem

Kde jsme měli chyby?

Autorem materiálu a všech jeho částí, není-li uvedeno jinak, je Petr Tiší.

Dostupné z Metodického portálu www.rvp.cz, ISSN: 1802-4785.

Provozuje Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků (NÚV).

3) V srpnu 2018 se odehrála v Kazašském městě Aktau schůzka, která měla vyřešit rozdělení zón vlivu mezi jednotlivé státy ležící na břehu jezera (nebo moře?).

V textu článku najdete jména prezidentů. Přiřadte je správně ke státům. Vybarvete ty, kteří již v čele svých států nefigurují. K vyhledávání můžete využít svá chytrá zařízení.

Vrcholní představitelé Ruska, Kazachstánu, Turkmenistánu, Ázerbájdžánu a Íránu po více než 20 letech vyjednávání podepsali úmluvu o právním statusu Kaspického moře. Jednání se v kazašském městě Aktau zúčastnili prezidenti Vladimir Putin, Nursultan Nazarbajev, Gurbanguli Berdimuhamedov, İlham Alijev a Hasan Rúhání. Debata začala již v roce 1996. Předtím bylo totiž moře pod kontrolou prakticky jen dvou států, Sovětského svazu (SSSR) a Íránu. Po zániku SSSR v roce 1991 se ale počet pobřežních států zvýšil na pět.

Upraveno podle: <https://ct24.ceskatelevize.cz>

Stát	Ruská Federace	Kazachstán	Turkmenistán	Ázerbájdžán	Írán
Hlava státu					

4) Každý účastník mezinárodního jednání má obvykle své zájmy. Do skupiny dostanete úryvek z článku, který hodnotí pozice jednotlivých států a celkový výsledek summitu. Pro každý řádek jsou uvedena dvě tvrzení – jedno pravdivé a druhé nepravdivé (nepravdivé škrtněte). Presentujte ostatním skupinám, které z uvedených tvrzení je správné a uveďte pro to alespoň jeden argument. QR kód vás přesměruje na originální článek.

OBLAST	TVRZENÍ
ÍRÁN	a) Írán se dlouhodobě snažil o rovnoměrné rozdělení. V konečné dohodě ale převážily jeho geopolitické zájmy a přistoupil na poměrně nevýhodné podmínky. b) Írán požadoval alespoň 50 % plochy Kaspického moře, což se mu podařilo dosáhnout díky prohlubující se spolupráci s Ruskem.
ÁZERBAJDŽÁN	a) Ázerbájdžán je velkým spojencem USA v regionu, proto se s dohodou spokojil. b) Zásadní bylo zachování ložisek ropy a zemního plynu v ropných polích Azeri-Čirag-Gunešli a Shag Denis a uchránění „národních zájmů“.
RUSKÁ FEDERACE	a) Rusko ustoupilo ze všech států nejvíce. Po rozpadu Sovětského svazu totiž ztratilo nad oblastí svůj vliv. b) Hlavní krátkodobé cíle Ruska byly především v oblasti bezpečnosti a udržení vlivu v oblasti například kvůli zájmům v Sýrii.
KAZACHSTÁN	a) Kazachstán je se současnou úmluvou nespokojen, protože neurčuje Kaspickému moři status moře. b) Dohoda vedla k posílení vztahu s Ruskem a potvrdila vlastnictví pole Kašagan.
TURKMENISTÁN	a) Převládá spokojenost, neboť Turkmenistán chce rozšířit export plynu do Číny. b) Turkmenistánu šlo zejména o dořešení statusu Kaspického moře, aby mohl dokončit své infrastrukturní projekty.
VÝSLEDKY	a) Výsledná dohoda je jednoznačně pozitivní, protože řeší základní vymezení teritorií pro využívání zdrojů, a dokonce i environmentální otázky. b) Úspěch summitu byl jednoznačný. Hlavně se podařilo dořešit problém nejpalčivější, a to otázku rozdělení mořského dna.

Autorem materiálu a všech jeho částí, není-li uvedeno jinak, je Petr Tišl.

Dostupné z Metodického portálu www.rvp.cz, ISSN: 1802-4785.

Provozuje Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků (NÚV).

Střední Asie – Kaspické moře – doporučené řešení a metodické poznámky

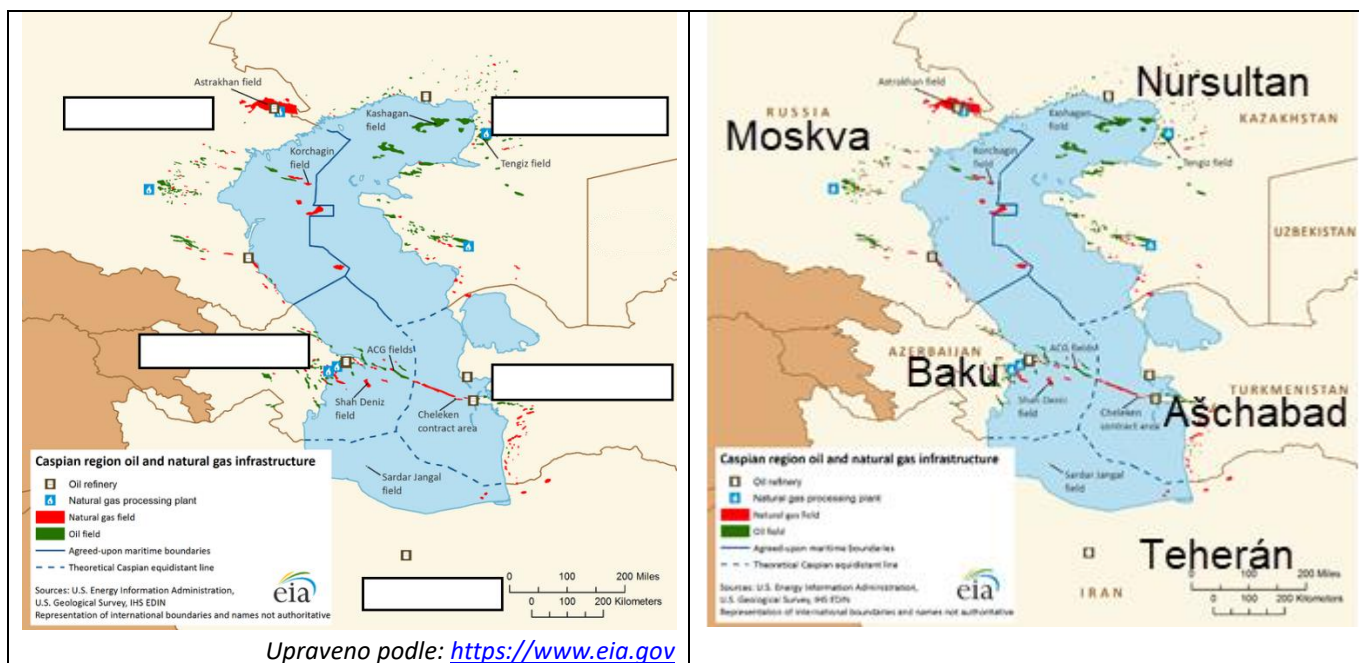
Pracovní list se zabývá politickou geografíí oblasti Střední Asie. Využití najde na střední škole jak při výuce témat politické geografie, tak při výuce regionální geografie Asie a Ruské federace. Klíčová je práce s textem a zdroji informací. Proto je vhodné, pokud mají žáci přístup k počítačům. S výhodou můžeme využít metodu BYOD (Bring Your Own Device). Usnadňuje to i práci ve skupinách. Časově se dá stihnout za 45 minut, v případě větší diskuse a zájmu jím lze strávit i 90 minut.

1) Uveďte z článku hlavní důvody proč považovat Kaspické moře za moře či jezero.

moře	jezero
<i>dno tvoří oceánská zemská kůra</i>	<i>není součástí světového oceánu</i>

2) Pracujte ve skupinkách (ideálně o 4–5 členech). Nejprve se pokuste společně zorientovat v mapě. Břehy Kaspického moře v současné době patří pěti státům. Pokuste se je přiřadit z výběru a do slepé mapy zakreslit. Jeden stát a hlavní město ve výběru přebývají.

Státy	Ázerbájdžán	Rusko	Írán	Turkmenistán	Kazachstán
Hlavní města	Moskva	Ašchabad	Baku	Nursultan	Teherán

Kde jsme měli chyby?

Malinko formativního hodnocení. Učení chybou. Můžeme udělat malou soutěž, kdo udělá chyb nejméně. Cílem ale každopádně není hodnocení samo, ale spíše to, kolik toho o oblasti vím či nevím. Po skončení práce si do volného prostoru vlepíme mapu se správným řešením.

Autorem materiálu a všech jeho částí, není-li uvedeno jinak, je Petr Tišíl.

Dostupné z Metodického portálu www.rvp.cz, ISSN: 1802-4785.

Provozuje Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků (NÚV).

3) V srpnu 2018 se odehrála v Kazašském městě Aktau schůzka, která měla vyřešit rozdělení zón vlivu mezi jednotlivé státy ležící na břehu jezera (nebo moře?).

V textu článku najdete jména prezidentů. Přiřadte je správně ke státům. **Vybarvěte ty**, kteří již v čele svých států nefigurují. K vyhledávání můžete využít svá chytrá zařízení.

Stát	Ruská Federace	Kazachstán	Turkmenistán	Ázerbájdžán	Írán
Hlava státu	Vladimir Putin	Nursultan Nazarbajev	Gurbanguli Berdymuhamedov	Ilham Alijev	Hasan Rúhání

4) Každý účastník mezinárodního jednání má obvykle své zájmy. Do skupiny dostanete úryvek z článku, který hodnotí pozice jednotlivých států a celkový výsledek summitu. Pro každý řádek jsou uvedena dvě tvrzení – jedno pravdivé a druhé nepravdivé (nepravdivé škrtněte). Presentujte ostatním skupinám, které z uvedených tvrzení je správné a uveďte pro to alespoň jeden argument. QR kód vás přeměruje na originální článek.

OBLAST	TVRZENÍ
ÍRÁN	a) Írán se dlouhodobě snažil o rovnoměrné rozdělení. V konečné dohodě ale převážily jeho geopolitické zájmy a přistoupil na poměrně nevýhodné podmínky. b) ~~Írán požadoval alespoň 50 % plochy Kaspického moře, což se mu podařilo dosáhnout díky prohlubující se spolupráci s Ruskem.~~
ÁZERBAJDŽÁN	a) ~~Ázerbájdžán je velkým spojencem USA v regionu, proto se s dohodou spokojil.~~ b) Zásadní bylo zachování ložisek ropy a zemního plynu v ropných polích Azeri-Čirag-Gunešli a Shag Denis a uchránění „národních zájmů“.
RUSKÁ FEDERACE	a) ~~Rusko ustoupilo ze všech států nejvíce. Po rozpadu Sovětského svazu totiž ztratilo nad oblastí svůj vliv.~~ b) Hlavní krátkodobé cíle Ruska byly především v oblasti bezpečnosti a udržení vlivu v oblasti například kvůli zájmům v Sýrii.
KAZACHSTÁN	a) ~~Kazachstán je se současnou úmluvou nespokojen, protože neurčuje Kaspickému moři status moře.~~ b) Dohoda vedla k posílení vztahu s Ruskem a potvrdila vlastnictví pole Kašagan.
TURKMENISTÁN	a) ~~Převládá spokojenost, neboť Turkmenistán chce rozšířit export plynu do Číny.~~ b) Turkmenistánu šlo zejména o dořešení statusu Kaspického moře, aby mohl dokončit své infrastrukturní projekty.
VÝSLEDKY	a) ~~Výsledná dohoda je jednoznačně pozitivní protože řeší základní vymezení teritorií pro využívání zdrojů a dokonce i environmentální otázky.~~ b) ~~Úspěch summitu byl jednoznačný. Hlavně se podařilo dořešit problém nejpalcivější, a to otázku rozdělení mořského dna.~~

Každá skupina dostane kopii článku a rozhodne, které ze dvou tvrzení je pravdivé. Při prezentaci učitel pozorně naslouchá argumentům a případně je upravuje nebo o nich celá třída diskutuje. Je vhodné, aby měl učitel v ruce jednu vlastní kopii textů.

Autorem materiálu a všech jeho částí, není-li uvedeno jinak, je Petr Tiší.

Dostupné z Metodického portálu www.rvp.cz, ISSN: 1802-4785.

Provozuje Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků (NÚV).

Zdroje informací:

Článek Kaspické moře. Dostupné pod licencí **CC BY-SA 3.0** on-line z:
https://cs.wikipedia.org/wiki/Kaspick%C3%A9_mo%C5%99e [citováno 28. 4. 2019].

Zpráva ČTK: Státy Kaspického moře po 20 letech jednání uzavřely historickou dohodu. Volně dostupné on-line z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/2564155-staty-kaspickeho-more-po-20-letech-jednani-uzavrely-historickou-dohodu> [citováno 28. 4. 2019].

Mapa kaspického regionu: **Oil and natural gas production is growing in Caspian Sea region.** Dostupné volně on line z: <https://www.eia.gov/todayinenergy/detail.php?id=12911> [citováno 28. 4. 2019].

Autorem materiálu a všech jeho částí, není-li uvedeno jinak, je Petr Tišl.

Dostupné z Metodického portálu www.rvp.cz, ISSN: 1802-4785.

Provozuje Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků (NÚV).